

Meditatie Matteüs 5: 21-26

Vorige keer heb ik met u stilgestaan bij dat confronterende vers 20: *ik zeg u, indien uw gerechtigheid niet overvloedig is, meer dan de Schriftgeleerden en Farizeeën, zult u het Koninkrijk der hemelen niet binnengaan.*

We hebben gezien dat het daarin niet zo zeer gaat over een nog strenger en strakker leven volgens uiterlijke bepalingen, op die houding van de Schriftgeleerden had Jezus juist kritiek, niet wat mag wel en wat mag niet, maar veel meer, wat is Gods hart? Wat zit erachter? Wat zijn de onderliggende motieven?

En dat principe werkt Jezus nu in het vervolg verder uit.

Hij begint met het gebod 'gij zult niet doodslaan'. De toehoorders van Jezus zullen hoofdzakelijk uit analfabeten hebben bestaan. Vandaar ook dat Jezus niet zegt 'jullie kunnen lezen in de wet' maar 'gij hebt gehoord dat tot de ouden is gezegd'. Jezus' toehoorders moesten het doen met de onderwijzingen van de Schriftgeleerden.

Wie die ouden zijn is niet helemaal duidelijk. Waarschijnlijk doelt Jezus op het volk dat de wet ooit ontving, maar je mag het gerust op het hele volk Israël dat tot dan toe heeft geleefd betrekken. Het gebod 'gij zult niet doodslaan' is afkomstig uit de tien woorden van Gods verbond, woorden die God zelf op de stenen tafelen heeft geschreven. Woorden die het bevrijde slavenvolk moest leren hoe het bevrijde leven in het beloofde land er uit moest gaan zien.

Wie iemand het leven ontnam zou in Israël voor de rechter moeten verschijnen en door de rechter ter dood veroordeeld worden. Zo was 'oog om oog en tand om tand' een eerlijke manier om recht te doen en ook om het kwaad te beteugelen. Oog om oog was in Jezus' tijd verworden tot een eigenmachtig wraak nemen, maar in de basis was het bedoeld voor de rechtspraak. Wie iemand doodt, wordt zelf gedood. Niet minder, het koste zijn leven, maar ook niet meer, zijn vrouw en kinderen mochten in leven blijven. Minder straffen is onrecht, meer straffen is ook onrecht. Zo had God het leven geregeld in Israël. Het kwaad moest ingedamd worden.

Maar Jezus laat nu zien dat het in Zijn Koninkrijk er anders aan toegaat. Hij wil laten zien dat de zonde van doodslag het uiterste gevolg is van iets dat in je hart begint. Wie ten onrechte boos is op zijn broeder of zuster, of wie Raka – NBG: Leeghoofd – zegt is al strafbaar. En als we zo naar dit gebod kijken dan weten we best dat we geen van allen ontkomen. Ik hoef er alleen maar aan te denken hoe makkelijk ik in het verkeer andere weggebruikers uitmaak voor van alles en nog wat. Je kunt niet

een streep door dit gebod zetten omdat jij nooit iemand hebt vermoord. Ook hier gaan we niet vrijuit. Je kunt niet zeggen dat het gebod 'gij zult niet doden' niet op jou van toepassing is, zolang je iemand haat, of uitscheldt. Als Jezus straks de tien woorden samenvat door te zeggen dat we onze naaste moeten liefhebben, dan beseffen we dat liefhebben veel verder gaat dan alleen niet doden, of niet haten. Liefhebben is wat Jezus deed. Hij zei niet: doe geen mens kwaad, maar Hij zei: doe ieder mens goed. Dat gaat veel verder!

Hij koos ervoor om zichzelf te geven voor het welzijn van de ander. Hij koos voor opoffering. Dat is zijn stijl en dat gaat in alles in tegen onszelf. De mens van na de zondeval zoekt niet het welzijn van de ander, maar het welzijn van zichzelf. Van nature is de mens een egoïst. Dat is onze afkomst en daar kunnen we ook als gelovig mens nog knap last van hebben. Daar kan alleen maar verandering in komen als God zelf ons van binnenuit verandert. Als God zelf in ons woont en werkt door z'n Geest. Als Hij het beeld van Christus in ons uitwerkt.

Jezus werkt het voorbeeld van doodslag nog verder uit met twee voorbeelden. Stel nu dat je naar de tempel gaat om te offeren. Offeren doe je om zelf vergeving te ontvangen. Maar onderweg naar de tempel beseft je dat iemand iets tegen jou heeft omdat jij hem of haar iets hebt aangedaan. Laat dan dat offeren maar even zitten en ga het eerst goed maken met je broeder of zuster. En kom pas daarna offeren voor eigen vergeving. Dat is het principe dat we ook in het 'Onze Vader' tegenkomen. Wij menen dat we in het Onze Vader bidden om vergeving als we 'vergeef ons onze schulden' zeggen. Maar dat is niet zo. Er staat geen punt achter maar een komma. Vergeef ons zoals wij onze schuldenaren vergeven. Je bidt of God jou wil behandelen zoals jij je naaste behandelt. God kan iemand niet vergeven die weigert z'n naaste te vergeven. En daarom moet iemand die wil offeren om vergeving te ontvangen zelf ernaar streven met z'n broeder en zuster in het reine te leven.

Wij passen dit nog wel eens toe op de viering van het Avondmaal. We beloven dan dat we ernaar streven met onze naaste in een goede verstandhouding te leven. En dat is prima, maar om de één of andere reden vinden we Avondmaalvieren zwaarder wegen dan gewoon naar de kerk gaan. We denken dat we ons eerder een oordeel eten dan een oordeel horen. Maar dat is niet zo. Naar mijn overtuiging kun je niet eens persoonlijk bidden om vergeving als je niet eerst naar verzoening streeft, laat staan naar de kerk komen of avondmaal vieren. Vandaar dat Jezus oproept om je zo snel mogelijk welwillend op te stellen tegenover je tegenpartij. Want als je tegenpartij

je één keer voor de rechter heeft gesleept ben je te laat. Dan zul je je straf niet meer ontlopen. Hier laat Jezus' zien wat de gevolgen zijn van een onvergeeflijke houding tegenover je medemens. Hoe kun je ooit zelf vergeving ontvangen als jezelf weigert vergeving te schenken. Hoe kun je welwillendheid van Jezus verwachten als die houding bij jezelf ver te zoeken is. Wie weigert te vergeven heeft nog niet zelf in de spiegel gekeken.

Al zou 'gij zult niet doden' het enige gebod zijn dat we overtreden kunnen, dan al hadden we geen poot om op te staan. We staan met lege handen. We hebben vergeving en vernieuwing nodig. We hebben genade nodig. Goddank is daar door Christus in voorzien. We eren God niet door een afkeer van onszelf te hebben vanwege ons zondige hart, maar we eren Hem vooral door genadig en vergevend te zijn naar anderen, omdat we het zelf ook van Gods genade en vergeving moeten hebben.

AMEN